

MARIJANA TOMELIĆ ĆURLIN

DORA PLAZIBAT

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Radovanova 12, HR – 21 000 Split

NEKOLIKO SINTAKTIČKIH KALKOVA U SMOJINU DISKURSU*

Smojinim stvaralaštvom bavili su se mnogi filolozi i povjesničari književnosti. Proučavan je i vrednovan njegov književni opus, njegovo mjesto i značenje u hrvatskoj književnosti. Ovomu se radu pristupa s jezične strane. U radu se promatraju pojedine posebnosti Smojina diskursa, odnosno donosi se pregled njegovih sintaktičkih kalkova. Analiza će se provesti na Smojinu *Libru* iz 1981. godine. Rad donosi i kratak osvrt na hrvatsko-talijanske jezične dodire te utjecaj talijanskoga jezika na tadašnji splitski govor.

KLJUČNE RIJEČI: *Miljenko Smoje, Libar, sintaktičke posebnosti, hrvatsko-talijanski jezični dodiri*

1. UVOD

Lingvistika jezičnih dodira ili kontaktna lingvistika grana je lingvistike koja obuhvaća i proučava cijelo područje jezičnih dodira i jezičnih sukoba, bilingvizam, multilingvizam, usvajanje novih jezika te sve oblike interferencije koji se javljaju kao rezultat dodira jezika i kultura na svim razinama (Filipović 1986: 17).

"Jezici u kontaktu" lingvistička su pojava u kojoj se javljaju dvije mogućnosti: jezici dolaze u kontakt kada se neka riječ ili fraza jezika davaoca preuzima u sustav jezika primaoca u procesu jezičnoga posuđivanja ili kada govornik (materinskoga) jezika odluči naučiti strani jezik (Filipović 1986: 17). "Hrvatsko-talijanske jezične dodire, kao uostalom i sve jezične dodire, razmatramo kao rezultat povijesnih i kulturnih dodira različitih naroda na određenom teritoriju, odnosno kao rezultat migracija, osvajačkih pohoda, trgovine, putovanja, kulturnih veza i sl." (Balenić, Klobučar 2011: 92).

*Ovaj je rad sufinancirala Hrvatska zaklada za znanost projektom IP-2014-09-1946 (Dijalektološka i jezičnopovijesna istraživanja hrvatskoga jezika, voditelj: prof. dr. sc. Josip Lisac).

1.1. POVIJESNI PREGLED

Jezični dodiri postaju predmetom zanimanja jezikoslovaca u doba uspona leksikografije u 18. stoljeću kada je zanimanje za povijesni razvoj jezika uvjetovalo brojne spoznaje vezane uz jezično posuđivanje (Sočanac 2004: 14). Povijesno gledajući, hrvatsko-talijanski jezični dodiri traju od samih početaka hrvatske povijesti na istočnoj obali Jadrana kada dolazi do hrvatsko-romanske simbioze u kojoj prevladava hrvatski etnički element s upotrebom romanskoga jezika zbog političke i ekonomske moći izvornih govornika toga jezika. Od samih početaka hrvatsko-talijanskih jezičnih dodira, prostor primorske Hrvatske obilježen je bilingvizmom.¹ Dugogodišnja mletačka vlast i utjecaj talijanske kulture djelovali su na usvajanje talijansko-mletačkoga leksika i drugih jezičnih osobina u splitskom čakavskom supstratu (Vidović 1978: 60). Kako je mletački dijalekt vladao kod nas stotinama godina, potisnuo je stare romanske nazive koji su se našli u upotrebi u prvo doba simbioze sa starim Romanima (Skok 1933: 45). U Dalmaciji je u 16. stoljeću obiteljski i materinski jezik bio hrvatski, a jezik uprave i trgovine talijanski (Sočanac 2004: 90). Tako je talijanski jezik, bilo da se radi o mletačkom ili književnom toskanskom,² potpuno zavladao različitim područjima društvene djelatnosti (Sočanac 2004: 90).

U trenutku propasti Mletačke Republike 1797. godine, Dalmaciju su zaposjeli Francuzi, vojnu upravu nad Dalmacijom dobiva general Marmont, a civilnu Mlečanin Vincenzo Dandolo, koji podupire talijanizaciju. Godine 1815. reformom školstva u Dalmaciji počinje sustavno nametanje talijanskoga jezika. Podizale su se škole; u prvom i drugom razredu se podučavalo na hrvatskom jeziku, a u ostalima je nastavni jezik bio talijanski. Hrvati su obično nastavljali školovanje na talijanskim sveučilištima (Sočanac 2004: 100).

Školske godine 1826./1827. postojale su u Splitu dvije pučke škole na skoro deset tisuća stanovnika. Nastavni je jezik bio isključivo talijanski (Novak 1965: 441).

Ministarstvo prosvjete 1848. godine izdalo je dekret kojim se određuje da se u pučkim školama mora podučavati učenike na materinskom jeziku. Godine 1858. izašla je ministarska naredba da "u svim početnim učilištima u kojima je u pretežnijoj većini naroda materinski jezik ilirski, ima se uvesti, kao naukovni, ilirski jezik" (Novak 1965: 450).

Čakavski je književni jezik uz talijanski, venecijanski (mletački) i latinski služio ovoj koloniji kao sredstvo komuniciranja (Jutronić, Magner 2006: 11).

¹ S obzirom na to da pojam bilingvizam pretpostavlja dva jezika istovjetna statusa, prikladnije je koristiti pojam diglosija (za označavanje situacije u kojoj se zajednica svakodnevno služi prisnijim idiomom manjega prestiža, a u određenim prilikama učenijim, biranim ili čak nametnutim) (Martinet 1982: 97).

² Toskanski se spominje kao jezik kulture koji su dalmatinski studenti učili na talijanskim sveučilištima, prvenstveno u Bologni i Padovi (Sočanac 2004: 103).

2. PREDMET I METODOLOGIJA RADA

Predmet su ovoga rada sintaktičke posebnosti Smojina³ diskursa, odnosno pregled njegovih sintaktičkih kalkova. Analiza će se provesti na Smojinu *Libru* iz 1981. godine koji sadrži brojne njegove feljtone, članke, dijelove članaka, putopise kao i scenarij za film. Cijeli taj dio njegova stvaralaštva nastajao je od 1955. do 1981. godine.

U tom pogledu promotrit će se razvoj Smojina diskursa, odnosno utjecaj talijanskoga jezika na splitski govor tijekom četiri desetljeća. U korpus istraživanja ulaze poglavlja iz *Libra: Feljtoni, Razgovori sa Šantom, Putositnice, Likovi, Čakule na šentadi, Mali Marinko, Servantes iz Maloga mista*.

U radu će biti obrađeno sedam vrsta sintaktičkih⁴ kalkova, a istraživanju će se pristupiti na dva načina. U prvom dijelu istraživanja dat će se pregled pojedinih sintaktičkih kalkova u gore navedenim poglavljima, dok će se u drugom dijelu istraživanja donijeti brojčani pregled pronađenih sintaktičkih kalkova s obzirom na vrijeme nastanka tih poglavlja, odnosno tekstova iz *Libra* (50-e, 60-e, 70-e i 80-e godine prošloga stoljeća). Drugi dio istraživanja bit će predložen tablicom.

Sintaktički kalkovi obuhvaćeni u ovom radu jesu: *za + infinitiv*, *od + genitiv*, *na + akuzativ*, *u + akuzativ* i *s + instrumental sredstva ili oruđa*.

Konstrukcija *za + infinitiv*: upotrebljava se u svim dalmatinskim govorima, a radi se o upotrebi hrvatskoga prijedloga *za* (u tal. *per, da*) popraćenoga infinitivom; npr. *za braniti (per difendere)* umjesto *za obranu*; *od + genitiv*: radi se o konstrukciji imenice u genitivu uz koju je još jedna imenica što u talijanskom jeziku dolazi zajedno s prijedlogom *di* (tal. *complemento di specificazione*); u hrvatskom se standardnom jeziku ova konstrukcija izražava pomoću posesivnoga pridjeva iza kojega slijedi imenica ili se izostavlja prijedlog; npr. *vrata od grada* – prema tal. *la porta della citta*, u hrv. *gradska vrata*; *na + akuzativ* i *u + akuzativ*: nastale su po

³ Miljenko Smoje rođen je 14. veljače 1923. godine u Splitu u siromašnoj težačkoj obitelji koja je živjela u splitskome Varošu. Godine 1941. završio je gimnaziju i sudjelovao u antifašističkim prosvjedima u Splitu koji je tada bio pod talijanskom okupacijom. Godine 1943. stupio je u svoj prvi brak, ali je vrlo brzo taj brak i raskinut. Godine 1944. upoznao je Lepu, jednu od kulturnih splitskih ličnosti, baš kao što je bio i sam. Godine 1945. diplomirao je hrvatski jezik i povijest na Pedagoškoj školi i dobio posao učitelja, a nakon tri godine (1948.) zaposlio se kao novinar *Slobodne Dalmacije* (Ivanišević 2004: 156). Veoma je brzo na vidjelo izašao Smojin talent za pisanje zahvaljujući kojem je živopisno ocrtao dalmatinska mjesta, svakodnevicu, ali i davao britke društvene kritike vješto ispreplićući svoj humor s čakavicom. Godine 1952. pokrenuo je *Pomet* (humoristični list za Dalmaciju koji je izlazio dvaput mjesečno), a prvi broj izdan je 28. ožujka navedene godine. Nekoliko godina kasnije (1969.) počinje s pisanjem scenarija pa tada nastaju i *Meštar Tonov najsrtniji dan* te scenarij kulturne serije *Naše malo misto* koja je burne ekonomske, političke i kulturne promjene prije, za vrijeme i poslije Drugog svjetskog rata pokazala kroz prizmu malih ljudi u dalmatinskom gradiću. Godinu 1971. obilježio je roman-kronika *Kronika o našem Malom mistu*, a uslijedili su i novi scenariji (*Sutjeska, Čovjek i arhitektura, Partizanska eskadrila, Velo misto* – još jedna Smojina kulturna serija koja prati život Splita u razdoblju od 1910. do 1947. godine), kronike (*Hajdučka legenda, Velo misto...*), feljtoni (*Dalmatinska pisma...*). Godine 1979. otišao je u mirovinu, ali nastavlja sa svojim radom, pišući do 1993. godine za *Slobodnu Dalmaciju* (kolumnu *Dnevnik jednog penzionera*), a potom surađuje i s listom *Feral Tribune*. Osim s navedenima, surađivao je i s *Vjesnikom* te *Vjesnikom u srijedu*. Preminuo je 25. listopada 1995. godine u Splitu. Posthumno mu *Feral tribune* izdaje *Pasje novelete* (Ivanišević 2004: 157).

⁴ Terminologija je preuzeta iz knjige *Talijansko-brvatski jezični dodiri* (2009) Ljerke Šimunković.

uzoru na talijanski jezik, u kojem akuzativ prate prijedlozi *in* i *su* koji su dopune (tal. *complemeto di stato in luogo*, *complemento di modo* – priložna oznaka mjesta i priložna oznaka načina) dok se u hrvatskome standardnom jeziku u toj funkciji koristi lokativ; npr. *Bilo nam je milo vidit kako se u ovi naš Split napreduje u svemu.* – prema tal. *in questa nostra Spalato*, u hrv. *u ovom našem Splitu*; *opazin na ulaz tabelu* – prema tal. *all'ingresso*, u hrv. *na ulazu*; **s + instrumental sredstva ili oruđa**: kalkirana je prema talijanskom modelu u kojemu imenice u funkciji dopune sredstva ili instrumenta (tal. *complemento di mezzo o strumento*) imaju obavezno prijedlog *con* dok se u hrvatskome standardnom jeziku ova funkcija izražava samo instrumentalom; npr. *s jednin prston* – prema tal. *con un dito*, u hrv. *prstom* (Šimunković 2009: 100–103).

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

3.1. FELJTONI (F)

za + infinitiv: *Nije ni ova za bacit; tražit trapule za fikat ga; za unaprijedit, za modernizirat proces proizvodnje; Za priživit, za priranit famiju i študjat dicu; za pošteno priživit; glisere za vatat krivolovce; Za pravo reć; oli se čoviku puno oće za pripast se; Uteka san za steplit se; za učinit nan dišpet; ko će se sagnit za travu ubrat, za otpadak skupit; više ćeš ji skupit za lovit tigre nego za skupjat otpatke; zva konobara za platit. Ovo je za nevirovat!; nima pinez za plaćat javnu rasvitu?; za kupit rebatinke i izist pijat pašte šute; za krepat od smija; Vrime ka stvoreno za izist bakalar; jemali su duge forkete za probadat; triba milijarde besid za objasnit; oštrili bi se lapiši za sinjavat; Za nikoga ne uvridit; bacit popovnice za istegnit koji kil ribe; karte za štampavat novine; za namistit dvi ijade katrigi; Za krepat od smija; radnik je za kupit špaker mora radit 215 uri; feratjer žgobaje za priranit sedmoro dice; koliko ti bidni judi energije utrošidu za doć u podne i uvečer;*

od + genitiv: *Ča sve judima od nauke neće past na pamet; crveni kostim od banja u dva dila; prešidente o fuzbala govori; Zna pomalo svaki zanat i od zidara i od maranguna i od škarpelina i od ribara i od težaka; svršia zanat od automehaničara oli od autoelektričara; nisan zna da ti zanati od auti pritiče; naš gospodar je dobar čovik, duša od čovika; čovik od požicjuna, od ugleda gre radit vanka; E jeste judi od brka!; Lako je reć da bidu dica o skule mogla brat travu; ispid vrat o skule; cili bi grad octon od tarmena vonja; brijáč o mrci oli postolar; U dva bota od noći; on posta veliki jubimac od sniga; da mogu ka i on bit jedan jubimac od sniga: one visoke čizme od škovacini; Samo ča mi suze ne gredu od milinja...*

Njemac je čovik od riči; Njemac od tri godine već ji nožen i perunon; baloticu o karte bacija u koš; Evo sad je pravo vrime o bakalara; u starinsku široku, meku posteju od peršone ipo spava san; u škrovadi kozle od mlika; kad smo išli na bal o maškar; dica o skule; male kabine od slame i robe; državna štamparija od pinez radi durh, u tri smjene; da je jemat štampariju o pinez; ča čedu činit fabrike od auti?; umjetnici i judi o kulture se bundu; niki gošpodari od kamionik važimjali su; gošpodari od ostarije i bifetik; za falšu rakiju od cukra miljuni globe, za falše vino od cukra i acida medaje i dekoracijuni; škarpina od dva kila prodana je; Po zidima izgrižene kore od dinj; ja se nisan usudija bacit čiku od španjuleta; moš jist dinju o šest kili;

na + akuzativ: Sidin na bilo žaló; Ja san mora ležat na trbuj; leži na trbuj i minja kolure; Uvik bi iznova tija bit novinar-reporter na ovo isto místico; a čóvik koji je na istaknuto místico, koji radi na feratu oli na veliki aerodrom; Stojin na ponistru deset minuti; Otvaran drugu ponistru na drugu stranu ča gleda put porta; Dva sididu na zidić; Na otelske terace – ča muški, ča ženski gostiju; nisan ni brojia sve koje san trevija na Matejušku; Sidin deset minuta na štekat; Evo da ću na Pazar zbrojit; Fermaje me nikidan na Rivu; Evo ovako. Na branku Marić. Priča mi jedna gospoja koja stoji na Pjacu; ovi mi je zahod nikako na ruku i more bit da me zovedu; Baš na isto místico di je sad zahod; ko se ne bi naidija da je bia na moje místico; straj me da ti bidni svit ne završi na ulicu; lokacija spomenika Lenjinu doli na Rivu; falin ja na sva usta; čin san je ugleda na vrata, zna san koja je ura; Usput svrati u onu samoposlugu na kantun; već mi gre voda na justa; To je tako meso da more pet godin stat na najveću vručinu; ovo san na svoje oči gleda; I na leroj san tačno štopa vrime; pilot je iša na jidra i vesla; Sutra će ti cipli bit na peškariju; Zavrtime se na cestu; Ali di će naš čóvik stat vanka na arju; I na peškariju i u mesarnicu; Ja ležin na mrižu; iskrcađu me na žaló da užgen oganj; izroni tamo, na drugu bandu, iza Biokova; težake na otocima kako na tovara gređu; ka da smo mi na more koja druga država; Sidija je na šentadu škican upotan; nikidan na vrata portuna jedne podmarjanske potleušice; najden se ja s prijatejiman na ugovoreno místico; Bilo je dosta da samo dva puta zivne, i svi smo na noge; Dodijeljena mu je garsonijera na Ravne Njive; I zato san svu poštu prima samo na post-restant; Nisan, dragi štioći, bolestan nego san na bolovanje; bit bolestan i bit na bolovanje nije isto; Kad bi u nas svak ko je na bolovanje bia i bolestan; moji Splićani koji me vataju na svaki kantun; samo ča te ne počmu jubit i grlit o dragosti ča si na bolovanje; da ja nisan bija na bolovanje jema evo više od dvi godine; nikad nisu bili na bolovanje; kad rečete na bolovanje san; oni koji je na bolovanje; svi oko njega gređu na prste; na televiziju san čuja; Na Kornate smo, a s menon je Boris Dvornik; pitaju me nikidan taksisti na Rivu; kad se u nas krede na balancu; Dočeka me na ulicu kiša; Nisan maška, a nisan ni soldat na vojnu vižbu; žaj mi je ča stojin na četvrti pod; jema osigurani desetak ijad dolari na godinu; ijadu dolari na misec u žepić; Doša bi samo botu na godinu dignit svoju apanažu; jer ja san bija na lice mística; samo ćemo pineze brojit i na velike balance; budu dilili do desetak ijad dolari na godinu; upotreba gustega češja, striženje na pelu, upotreba petrolja; Sve kante na svoja mística, sve pometeno; jema ji opet koji bi tili cili radni staž provest na bolovanje; Jema u nas poduzeći u kojima je stalno na bolovanje; Ko zna okad nisan bija vanka na ulicu ujutru u šest uri; S nosen na caklo gledan kako more pini; I to bi samo na tren skoknija kupit duvan i vino; Eno ona veća ima i dva helikoptera na krmu; Uvečer su na Rivu pod palman pivali kanconete; Bura je jošet krenula na jugo; A jemadu, viruj mi, na kartu zapisano sve; Od nji pedesetak koliko ji je ležalo na palubu; Čike nije bilo na pod; Mirin se omar na balancu; bija na kružni put po Pacifiku; Pošto bi bilo zeje na pazar da priko Splita projde jedna Agneža? jema koju gnjidicu na svoje zlatne kosice? javni obred koji se uvik vršija vanka, na ulicu, u dvor, na prag; Obično bi najstarija ćer stala zanja na noge i ona bi pujala; gusti češalj, petrolje i ostrić se na pelu; Na zadnju štaciju lega san ispod grobjanskoga zida; Kad više ne bude vargul na Rivu, more u luci bit će čisto; na Matejušku bi se moglo afitavat; študenti koji padu na ispit masovno se ubijedu; Svit se već okupija na pustu ledinu; Momak u bilo stoji na skale; važimjali na ciovsku rivu iž idranta; nać' ćete me

di trčen na trim stazu; kad je veliki Baće trča oko fontane na Rivu; emitiradu se humoristički programi na radio i televiziju; Jo da mi je sad bit u Englesku pa stat na kišu; Postavjeni su nisko na vrata; Jučer san na Radio-Split sluša; Na Pjacu ispijenin biran tuče se o tle; Kad more Aspalathos beštimat po novinan, mogu i ja na pazar!; Danas mirimo koliko svita žive na četvorni kilometar; Evo na splisku Pjacu uvečer i sad se more mirit koliko ji stane nikad nisu bili na litovanje dvadeset i pet rukovodilac digli na banke puste miljune;

u + akuzativ: *A ja jeman u boršu dvi škatule; Oni koji je u prežun vidi samo lice profoša vidi u jedan dan više nego drugi u godinu; Za njin eto mu i mater u mudante i redipet; Oli ćemo sad u domovinu tražit trapule; Gledan u novine cilu dugu lištu spize; Inšoma, u Beograd jema niki centar za potrošače; I sad u vejaču sedandeset i četvrte daje podatke ča smo jili; u Švedsku meso, mliko, sir, riba, maslo; Ne pomaže ni bumbak u uši ni pirule za spavanje; Tražin čoviku dlaku u jaje; Starinska vlažna konoba u Veli varoš; pade mi na pamet da se u našu Rvasku ništo puno oteglo; I ne virujen ja da se u našu poštenu Rvasku nepošteno moglo sticat; savezni inšpektor javno u novine govori da inšpektori gubidu samostalnost; Kupin ja vino u privatnu konobu i vidin ne vridi; jesu li zli oli u glavu nimadu ništa?; Kad san nikidan prošitija u novine; Jučer su bile šesto dinari, danas devesto! – počeli su davat mote da jema bit da mi ni sve u glavu u redu; U čitavoj je zemji tako; I u Sloveniju? U Jubjanu?; skupili su se u Beograd i zapritili; i onda lipo u kolonu na vični počinak; ja dva taka i boja nosin u žep; Ola u Split nereda!; pišu Auto-moto-savezu u Mostar da in javidu kakvi je put; Traži u telefonski imenik i ne da ne more nać; naša san u splisku poštu pametna čovika; A u šofersku kabinu uz šofera sididu; da bi u ovakvin slučajevimajedan čovik moga bit u prikolicu. A ni boje sidit unutra u zatvoreno; I na peškariju i u mesarnicu i u svaku butigu; Nikidan je u jednu samoposlugu niki penšjunat poludija; a jeste li čuli da je ko radi lupeščine svršija u pržun; Lako li vas je uvatit u laž!; Oli mislite da se u Zagreb ne čuje na radio prognoza za Jadran?; Otvorene konobe, s velikin teškin kjučima u vrata; Lipo živit u Zagreb, u veliko misto spomenit ću i to kako smo pri svi u Dalmaciju kolektivno vikali; U ti konal more se lovit, u ti je zabranjeno; I momak upali minu u oštariju isprid gosti i baci je kroz vrata u more; i drago nan je u momčad vidit dobroga igrača; I ča bi, na primjer, Oblaku falilo u Split?; A nikidan čitan u foje; Čitan nikidan u naše foje; Ni bi ni pas u cilu Evropu osta; Miljun će litovat u Grčku; U staro vrime kad bi od briga čovika glava zabolila; vrti po gradu i bespomoćno, ka tica u čibu, skakuće gori-doli; Bespomoćna bolesna žena u kolo, a oko nje mlada rulja; Da mi je revolver bija u ruke, puca bi u tu gomilu; i kako bi tebi, curo, bilo da je ko od tvoji dragi u kolo?; odemo Marte i ja s njin do prve Milicije u Joničevu ulicu; A nisi skaut, nisi dite vengo čovik već u godine; U nas je sad u veliku modu da se za pirove zakupidu oteli... Dakako, u najboji, najskupji naš otel; I kad sidi noge mu ne tiču tle nego visu u arju; Sitija san se omar dide, staroga ribara s rećinon u uvo; Svaki će donit sobon čakod u kartu; zaselo pet-šest judi a uz kanelu gospodarica starica u crno; U konobu je drugovačije, u konobu se uvik najde mista; U boje lokale moga bi čovik umrit o glada i žeđi; A u konobu judi uvik skoču, zbiju se, stisnu; Visoki tanki starac, koji je dotad drimja u kantun, prene se; gospodarica iznese pijat jaj u tvrdo; već danima ne more se nać njanci jedna u cili grad; Ležin u posteju, čitan i slušan kako vanka zavije vitar; Di sve po Splitu nisan sta? – Deboto u svaku ulicu, u svaku kaletu. Koliko mi se puti izmišalo pa nisan zna di stojin: u ovu oli onu kuću; O*

straža da mu se ko ne useli, tija je ostat cilu noć u portun prid svoja vrata; leži u posteju doma oli u ošpidal; A naš čovik na bolovanje šeta, sidi u kafanu; Zimi se vas nikako smanjin, usitnin, gre u se ka telarusa; Ča zimi u Split mogu činit nego bolovat?; Grubo ste nas bili u novine napali; Reci ti blagajnici u samoposlugu, kad ti naplati koji dinar više, da je lupežica; iz kancelarije zove telefonski svojtu u Zagreb, u Beograd; Piva mi voda u postole; Jema li na svitu gadljivije stvari nego mokra bičva u mokri postol?; Neman di bacit škovace, kante u portun su pune; U nas u Split su se niki redikuli; U stara gladna vrimena Splićani su posebnu jubav iskaživali; Da san u prizemje, virujte mi, da bi kupija kar i konja; Ova moja pamet a u Kuvajt ništa ne radit, a ijadu dolari na misec u žepić i sve četiri u arju; S dna Jadrana šiba nafta do neba, lipa, crna, masna, gusta; sjaji od nje more ka luštrani postoli, a brodi od dvista ijad tonelati stojidu u duge file; Naravski ako i nan doli ka u Kuvajt budu dilili; Više volin i slušat tice u borovu šumu; Ča ja, bidan, znan, jopet san se smanta i jopet san u dileme; Bila nan je u vižite američanska flota; Grmili su kauboji oli balalajke, a otkad san bija u ovu malu rubriku napisa; Splićani tražidu poštivanje općinske odluke o redu i miru u popodnevne ure; Uvik niku gospu radu, uvik ništo šušuradu, u ruke su jin mlati, pile, kacavide; Napisa san i objavlja deboto cilu študiju u kojoj san najavlja da se i u Split kroz koji dan more očekivat velika invazija; Di će se u ovo higijensko doba javit ušenci i pjatule?; Mi u Split, bar dosad, nismo jemali velike stadione; i da danas nimaš crnoga šolda u žep; I plače mi da koliko godišnje inženjeri u Italiju svrši; A je li ovako i u Split ujutro u ovu uru?; A u otel jopet vruće; Isto ka nočas u vagon-leć; Vanka kiša, ne moš se maknit – u otel vrlo ka u paklu; Promisli onako da ferata ostane u snigu tamo dikod u Liku; A u naše ferate nikad nima ništa, njanci kruva; U kabinu do nas spava je jedan naš general; A ujutru u Split dočekala nas je još žešća kiša; Vraga izili u svaki zalogaj, progorčalo van, trbuj vas zabolija!; a u cili misec nisan pet puti iz kuće izaša; Ova nakaza od misec bila je koncentrat, bila je oštrat svega ča je grubo u prirod; A ča ću pisat kad mi sve rebumbaje u glavu?; Pomozi mi onda malo u kužinul; U porat je akošta niki veliki, bili, furešti vapor; a ča ćemo mi u Split samo gledat talijanske bile vapore?; trumbija bi in u Trstu, u Veneciju, u Ankonu, Peskaru i Bari, neka oni sad gledadu naše vapore ka ča smo mi gledali njihov; Sitija sam se dotura Žagara, našeg konzula u Trst; moran putovat tonobilon i nosit glavu u torbu; U arju san ji ćutija; Kad su i u civile, lako ji je vanka pripoznat jer su svi malešni; priko dva miljuna zapa je novi banj u zelene pločice; Njemci šapju ka u crikvu; u njihovim ruksacima i vričan red je ka u apoteku; A sad mi se pari da ja jedini u cilu Dalmaciju batin glad; U vrj Pjace parkirana, postrojena invalidska kolica; Onda ste mogli igrat u dvi grupe trešete i briškulu; A ja bidan skoknen do Trsta i šporke Venecije i pišen putopise u nastavke; U Italiju velika uzbuna; Čitan kako su se pojavile gnjidice i ušenci u vrtiče, u skule, eto i u Odgajalište GESU BAMBINO i omar se sitin; javni obred koji bi se uvik vršija vanka, na ulicu, u dvor, na prag; I u starinsku široku, meku posteju od peršone i po; u stara vrimena jemali ušenke pod vlasuljan i čimavice u komešure i nije jin zato pala krana s glave; Čudo jedno kako se u ovo naše kosato i bradato vrime; Samo zato šta jeman ušenak u kosu; U stara ona vrimena Splićanke su svoje ćeri klele; u Inglešku još nisan bija i ne znan šta me tamo čeka; A uvečer, u Grohote, čekalo nas je u škrovadi; Vonjaju rogači, masline, zeleni se more u tihe, nećujne vale a bile kuće, bili brodi spavaju; Ja njega luksuznim kolima bacijen a on meni u novine Galama, Galama!; Težaci u

vinograde jemadu strijače na glavi; U Njemačku si radija a tri riči nisi moga naučit?; baš sad čujen kako je jedan grad u Englešku rišija isti problem; mogli bismo razvit veliku poljoprivredu u Sinjsko polje; A pinezi koje ona vata dilidu se u socijalne fondove; Čujen da je to tamo u Amsterdam divota vidit; veterinari koji isto dolazidu besplatno kopat, to jest rekreirat se u prirodu; Osin trajekti, drugi vapori u splitsku luku gotovo i nima; A naše furešte, da jin bude sve šesno ka doma, moremo poslat svakoga vikenda da se gredurekreirat kopajuć našu gradsku ekonomiju u Sinjsko poje!; A jopet u strane novine čitan da je naš dinar solidna valuta; U Split se u zanje vrime čuje najviše razgovori; Kopat, kopat, a ne se u auta vozit; Malo me falilo da je ne pozdravin, zaustavin, pitan kako jon gre posal u Split; Prvi put smo mi u Split vidili ča to oće reć; Dan prije bija san u Pulu, u areni; U nas u Split za namistit dvi ijade katrigi; Smija san se i gušta san kako su mi u cirkus pored sedan ijad za ložu digli na trik; I onda čujen da se svi ti pusti naši suveniri, tone i vaguni suveniri tvornički proizvodidu u Istočnu Njemačku; omar šiban u Marjan rastrkat se malo po trim stazi; A di je ona neviđena trka Baće kontra sinjske ferate ko će pri u Sinj. I on je u Sinj marena, dok je ferata došla; Bacimo šcape, cirote i maškaliće i svi u trenerke na trim stazu!; da se trkači moredu osvježit kad in se jezik obisi u suva usta; I zaista mi u Split nismo znali da će krešit i mi smo bili oštećeni. Ali u Beograd, čujen, znalo se danima unaprid;ko je tajnu provalija, kako se to u javnost saznalo?; čudo mi je kako nikor iz Beograda nije javija svojim u Split; Čujen nikidan da u ovu godinu nije bilo njanci jednoga dana a da bar koji artikal nije poskupija; E da mu konto u banku ne bi propa?; Evo sad, u ovi tren, a sad su dvi ure pozapodne; Vrtija san se po kući u mudante; U Englešku najgori srpanj u trista godin, u Njemačku kiša lije već pedeset dan; Jo da mi je sad bit u Englešku pa stat na kišu. U koji zeleni engleški park sa zelenon travicon! Gospe moja, lipe li su u Englešku kiše! Samo u Englešku zna kiša padat!; Kad san ja bija u Englešku, a kiša je padala, nikad nisan šporka postole; Ča ja jeman od lita u Split?; Bija san u Napoli; I mali dižgracijani Bepino mora je baš poč u rvače, u šport od koga nima nikakve koristi; More bit da su mu jedino u klub za pojačanu isbranu davali dnevno dva panina i pijat špageti; I sad je Bepino povalija prvaka svita, Rusa, i steka zlato u najlakšu kategoriju; ali u njegov siromašni kvart u Napoli se brzo saznalo; oli vi na derneku, u kolo, nikad niste ni zapivali; Nikidan čitan u novine; I u nika mista svašta se otkrije; U drugo jopet misto; Zapravo u nike krajeve svašta, u nike druge ništa; Moglo bi se ka u stara vrimenta; jedan mladi radnik koji radi u tvornicu; kad bi zna da san radi tega ča san član CK i najmanje u fabriku privilegiran;

s + instrumental (sredstva/oruđa): a sad su me se lipo sitili s pozivon na "Svečano otvaranje modernog međunarodnog zahoda na Matejuški"; Sad prite sa inspektorima, ali nema veze; Jita se u prodavača s jajima pa sa salamon jer da ga je ovi ošteti; S duzinon jaj gađa je prodavača; gleda pučinu s kanočalon; Za našu turističku flotu tribalo bi s minan dignit barenko svaki drugi otok; I ona se zaklanja sa svojim fagotima; Zato se teško borit sa falšima ričima proti negativni pojavi; da se diskusiji o amblemu Mediteranski igar priključujen s pijedlogom; Dakle najpri poč s taksijen na mul vazest fakina; ča će se činit s tima pustima pinezima; judi dolazidu tonobilima, bogati judi s limuzinan; S nosen na caklo gledan kako more pini; on nikidan sa još većin brodon od ovega koji sad uliza u porat; čeka da Galama dođe sa svojim privatnim kolima; Pogotvo s obziron na budućnost; a sve bi se moglo lipo rišit s tima filterima; Riva će bit očišćena od tonobili i ča bi

onda bilo teško napuniti je s kafanan; s takvon Rivon naš će Split brzo šuperat i Dubrovnik; Ali ča bi se judi trudili kad će šve išto, š trudin oli bež truda; ištrcan se s blaton do kolin; Kad prolaziš, danas moraš odit treso, s ramenon naprid; S mlikon se isplatilo tovit telad;

Feljtoni : kronološko-brojčani pregled kalkova i komentar

	50-e	60-e	70-e	80-e
<i>za + infinitiv</i>	/	/	34	/
<i>od + genitiv</i>	/	/	46	/
<i>na + akuzativ</i>	/	/	105	4
<i>u + akuzativ</i>	/	/	209	1
<i>s + instrumental</i>	/	/	16	7

Feljtoni sadrže 30 tekstova⁵ koji su nastali tijekom 70-ih i 80-ih godina prošloga stoljeća (od 1973. do 1980. godine). Tekstovi su objavljeni u raznim novinama i časopisima: 17 ih je objavljeno u *Nedjeljnoj Dalmaciji*, 8 u *Vijesniku u srijedu*, 2 u *Vjesniku*, 1 u *Startu* te za 2 teksta nije naveden izvor objavljivanja. Što se tiče pregleda rezultata, najviše je primjera kalkirane upotrebe akuzativa, odnosno prijedloga *u* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (210) te prijedloga *na* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (109), a najmanje je primjera kalkirane upotrebe instrumentala, odnosno prijedloga *s* + imenica ili neka druga riječ u instrumentalu (23).

3.2. RAZGOVORI SA ŠANTOM (RSŠ)

za + infinitiv: država je za dizat pineze, za činit prometačine; Evo i tebi ijadu dinari za napit se; Evo sad, od osandeset godin san boji od njega! Za pivat, za pit, za sve!; Mi se borimo za oslobodit narod, za potirat dušmanina; Neš ti meštra za edukavat papagale!;

od + genitiv: Sad je štađun od prasak; Matere su nan krojile gaće od vriće; dica su resli u kašetu od cukra; Svi su mu se pijati od porculana razbili i sad duperu pijate od late; ne bi on onda trka okolo dilit karte i pineze od penžjuni; ne bi ja bija ribar nego kapetan o veliki mori; veliki sir, velik ka kolo od najvećega kamiona; nego san bija veliki ribar, kraj od parangali; Inšoma, to je bija za svakoga bocun od litre; više ne činidu bocune od litre i dva deca!; Pošcer mu nosi pismo od brata iz Amerike;

⁵ Navode se redom: *Molitva za gole, Naše nezakonske zakonitosti, Veliko, masovno trovanje, Tri susreta, Pomozij in, Bože, Ola, ča smo poslušni, Svuda samo krivolovstvo, Izvicijani tunji, Morski akvareli, Neka koze travu pasu, Svi ruke dižu, Neš ti takve filozofije, S judiman u konobu, Ko čeka i dočeka, Sve je klima kriva, Falše beside za negativne pojave, Ola i take moderne problematike, Kad nan nafta do neba šikne, Ništa se prominilo nije, Do Zagreba i nazad, Proliće za pakal, Fran Karmela, Ča je tajfun Agneža prema splitskoj buri, Pujajmo se, judi!, Šoltanske nostalgije, Od Matejuške do Amsterdama i Japana, Sve je Moira poklopila, U trkanju je spas, Doli lipo vrime, Bidna balota zemaljska* (Smoje 2004: 7–160).

na + akuzativ: Šantova kuća je na pod – doli je kužina, gori je soba; leži opružen ispidr praga na tri kušina; U četiri san na Matejušku, u gajetu; Slušaj ti likare pa ćeš svršit na Tršćenicu; I tako se mi vanka, opruženi na kušine, razgovaramo; Ča stojiš tot na vrata?; stali bidu u filu ka ispidr šaltera na banku oli na poštu; Koja grijota da me nisu na skule dali!; Cili san život na more; kad dva dana nisan na more, poludin; Ležimo u dvoru na kušine ka kraji, lipo smo večerali špari na brujet i janjca na gradele; U zanj tren san uteka i sakrija se na Marjan; Pekli smo u dvoru škuše na gradele; Sritan si bija kad bi se skuva kil pulente na trista litar vode; Vodi nas ka na špag; Sidili su na kašete i grede; Šanto je govoriya rvaski, komandani inglaški, a razumili su se na mote; Omar činin konat: koliko će na dan, koliko će na misec, koliko u godinu poč vina izgubljeno; čin me ugleda na dno dvora; Sidija je u dvoru, po tleju, na kušin i odmršiva tunje i veživa udice; Tako sidi i u kužini i u dvoru na tle; I u auto ti sidiš na provu oli na krmu; Znaš li ti da san ti ja sa pokojnin ocen još za vrime Auštrije odija bacivat parangale pod Lastovo?; Na jidra i na vesla; kad je na Bačvice skaka u more; Ali kad bi sutra umra i stavili mi na šonetu Svetin, nikor ne bi zna ko je;

u + akuzativ: ali ja ti govori da je od svi držav na svitu najboje živjenje u ovu našu državu, a jopet od svi misti najboje je život u Split; U ove litnje dane Šanto sidi; a žmul mu uvik u ruku; U četiri san na Matejušku, u gajetu; Jemaš brujeta, jemaš kokoš u frižider, jemaš i pancete; Ko se ikad nada da će u naš dvor doć karoceta za dite; Ja san danas u ovu moju kuću sam samcat; Gori na pod ja, žena i dica; šest nas, a doli u kužinu brata mi famija; Kako se spava u pržun; kad san ja bija u ošpidal; Liti je lipo, ladno ka u jaceru; Nikako ne razumim koji je to gušt živjenja u te nebudere; Ja znan da koji su išli iz dvora stat u nebudere vavik plaću; Narod bi dolazija ovod ispidr ponistrice i stali bidu u filu ka ispidr šaltera; Oli je jednome škopjalo kad se da u velike skule; oni su išli u kino i u kino su gledali slike i naučili slova; Još u oni prvi rat Auštrija je Šanta digla ka momčića; i u drugi rat, naš partizanski, jopet su ga ka starijega čovika odredili za konjima; Onda ti u dva rata nisi jema pušku u ruke?; Šanto je s puškon na ramenu čuva niki talijanski magazin u Meje; U zanj tren san uteka; I eto ti ji u dvor; Sin jedinac mi je već bija u partizane; ali ko će nas špijat kad smo svi u Varoš bili za jedan šćap; I mogu ti reć da su me u partizane svi moji drugovi čuvali; A ko će dat u partizane vina?; Kako moš pitat je li bilo spize i vina u partizane?; A je li ti žaj ča si bija u partizane, patija po goran i planinan?; U Šantovom dvoru dogodila se u dlaku ista stvar; Ajmeee, došli su Vlaji stat u dvor; U dlaku ista stvar ponavja se; Nećeš moć više sidit vanka u dvor, svršili su naši gušti i godimenti, morat ćemo se zakjučavat i čamit u kuću ka u prežun; Kad je ono nikidan bila u Split amerikanska flota, naša san ga u konobu s marinjerima, komandanima; ali isto ga je Šanto za prsi uvatija, okrenija i nogon u gujcu izbacija iz konobe; pa kako si ga moga razbit, ča ga nisi čuva ka oči u glavu?; koliko će na misec, koliko u godinu poč vina izgubjeno; U Veneciju, u Trst, u Beč traži san taki bocun; Nisan davno bija u Inglešku, lako bi tamo moglo bit; Bija san u Zagreb; A di si tamo spava? – U otel, bome!; Kad san se borija u Liku; Tako sidi i u kužini i u dvoru na tle i u konobu i u gajetu kad lovi; Ovo san, govori, naučija u Trebinje od Muslimani; Oli si ti bija u Trebinje? Kako nisan, kad me poza prvoga rata diglo u soldate. Bija san u Trebinje i Gacko; A u avijon nisi bija?; Raspa bi se u milijardu komadići, a ja volin umrit u cilo; A u autobuse se ne voziš?; Vozija san se ja lani i u malo auto; I u auto ti sidiš na provu oli na krmu, u ošpidalu ti isekadu vodu, kad su

ti prijateja operirali, onda su ga rasplitili ciloga ka bakalar, baciješ sidro u konobu; Bidan moj brat, on misli da mi živemo ka u staro vrime; Da ga lipo pozdravjan, da ne šaje pineze jer da nan u Jugoslaviju ništa ne fali, njanci tičjega mliala;

s + instrumental (sredstva/oruđa): *Interesira me s kojima to regulan i ricetan čovik more dočekat ovaku starost; Koji put promislin: da mi je znat kad ću umrit, izaša bi iza đige sa mojon staron gajeton; I tako smo se dodavali, kendavali, igrali fuzbal sa portafojon, a pinezi su letili; Šanto je s puškon na ramenu čuva niki talijanski magazin u Meje; Udrija je ispid mene s botiljon o stol; Ja san mislija da se ti nikad nisi feraton vozija. – Jesan, dva puta. To u Trebinje i jedan put sa reron u Sinj;*

Razgovori sa Šantom: kronološko-brojčani pregled kalkova i komentar

	50-e	60-e	70-e	80-e
<i>za + infinitiv</i>	/	/	8	/
<i>od + genitiv</i>	/	/	12	/
<i>na + akuzativ</i>	/	/	31	/
<i>u + akuzativ</i>	/	/	60	/
<i>s + instrumental</i>	/	/	6	/

Razgovori sa Šantom sadrže 5 tekstova⁶ koji su nastali tijekom 70-ih godina prošloga stoljeća (od 12. kolovoza 1979. do 9. rujna 1979. godine). Svi su tekstovi objavljeni u *Nedjeljnoj Dalmaciji*. Kao i u *Feljtonima*, najviše je primjera kalkirane upotrebe akuzativa, odnosno prijedloga *u* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (60), ali duplo manje ima prijedloga *na* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (31). I ovdje je najmanje primjera kalkirane upotrebe instrumentala, odnosno prijedloga *s* + imenica ili neka druga riječ u instrumentalu (6).

3.3. PUTOSITNICE (P)

za + infinitiv: *Stali smo tek za vidit koja je cina grozju; Asti boga, kako ću zvati a niman mali pinez za ubacit?; Dadu ti pineze za telefonirat, onda ti telefoniradu; Za ulist u kuću triba uprit u botun i onda ti odozgor otvoru; koji bidu svako jutro vrtili manicu po po ure za spustit tendu; Deterđent koral i sapuni za prat robu; Nima karte za pisat; Za skromno živit jedan dan vanka; Pejsaž za umrit od straja; Sve je nizina, ravnina, ne triba za vozit napora; A za provat to vino triba se kalat u Bol;*

od + genitiv: *Neman ti ja kufer, ja sve nosin u škartoc od najlona; A sve je čisto, uredno, nidir škovac, kant, nidir čike od španjuleta; Jedino ča mu je lavaman od porculana a moj je bija od late; Priča kako mu je gospodar od kumpanije svršija u prežun; Drage su mi litnje postole od špaga; niki veliki rezervoari, stari pusti magazini, fumari fabrik o cimenta; opet san uliza u bibjoteku od vin, pija san bičerine; mirin jednu visoku kosu kulu od matuni; Ura je od obida; Gren ja u moju bibjoteku od vina; nima kartušine, otpadak, njanci čik o španjuleti; A Lorencu,*

⁶ Navode se redom: *Nek se narod veseli, Lude li države, Zbogom Splita grade, Narod voli teatar, O rajui i paklu* (Smoje 2004: 161–188).

"King od Lavandel", je umra; čin san ugazija na vrata od kuće i zagleda se u snig; Vidija san na jednu škanciju lipe duge mudante od fuštanja, na rige; Od ciloga slikarstva vidija san samo na kolino njegovu gać maću od piture;

na + akuzativ: Kupija san u Slatinjani na rivu kil crnoga; Banane prodajedu ništo puno jeftino, a još cinije kapulu na vriće; Činin konat: to je oko sto i trideset ijad na noć; Na javnu telefonsku govornicu vrtin po debelom libru i tražin ambasadu; Već oko četier ure je na noge i omar crta; jer je i Bonaparta spava samo četier ure na dan; Jedino na feratu kupit sendvič pa bacit salam, a ostavit krw; Kako ću reć na njemački da ga traži jedan Spličanin, Ajdukovac; Oli ste vi bili na Kamen?; A po cilome otelu, na svaki kantun, koji kvadar Franje Josipa; A vidi ovod sve na botun; Sidija san tot na štekat; i u Beču jema konobi, sedansto put lipji i boji vengo u Split, i da su sve te konobe na jedno misto; najviše me začudilo da je na svako parkiralište isprid konob; E, da se ko drugi ne bi usudija na to misto parkirat; A kad ulizeš, onda se nikako širi na pode, u podrume; Obidvali smo prid Zagrebom a misec nas je otkrija na bosanske ceste; a mene je ostavila ovod na jednome štekatu na Rivu da Shiovoni; ja na jednu katrigu, a najlonske kese i paketi na tri katrige; Nikidan san u Split na pazar vidija; Nije priša, tek u devet moramo biti na vapor; U devet uri ja san već sidija na Rialto i pija kafu; Vidija san na izlog jedne minjačnice; Sve je puno skupje nego na spliski pazar.

Stojidu na brod, kuvadu, jidu i piju; Stosedandeset ijad liri na noć; cilu noć sidili smo pod provu na drvene banke; Di sve nisan sidrija, ali nidir nikad na grubje misto; Taksi me iskrca na Pjacu; i kad bi se vrtija i jopet doša na isto misto; skulari koji se vraćadu iz skule, žene u spizi, svi na bičikle; I gospoda-kavaljeri u kapote, šalpe sašpanćerom pa na bičikletu dolazidu na Pjacu; A oko tržnice i peškarije bicikla na bicikletu; A u podan kule na visoke tanke take sitno gazi jedna kurba; Naručin dec vina, sedanst liri manče na blagajnu ostavjan i trčen; jubidu se i priko pjace na trščicu srću svoje bire; najde se u tom lokalu cila klapa Spličani koji su ostali na brod; okupile su se na Pjacu, držale su govore, dilile letke; Putujen na Far i evo me na palubu "Liburnije"; jema ji dosta u same mudantine ka na plažu; Još se uvik dobro ji na naše brode; Tri ijade puti boje nego na talijanske; Žaj mi je ča putujen samo do Fara jer bi baš gušta na brod obidvat; Ča ću činit na sv. Jeronima?; A ča ću i na Palmižanu? Sidin na štekat, mislin se di ću i šta ću; umrit će mala na noge od truda; jema je žepe nabrekle od duvana i na glavu ispod kape bile su mu škatule španjuleti; Mornari po gradu samo ča na prste ne gredu; Na đigu san se naša koji minut pri šest uri. A na cili Brač i nema prežuna; jopet se nać u Selca, na bilu kamenu pjocetu; Gren učinit vikend na Brač; jema bit da je tako fin, pristojan čovik da će na mul ostat do jeseni; Jema bit da se samo na trajekat ukrcaju i iskrcaju; Vidija san na jednu škanciju lipe duge mudante od fuštanja, na rige; U kužini za stolon na kartu mi konte činidu; Od ciloga slikarstva vidija san samo na kolino njegovu gać;

u + akuzativ: virovat mi nećete, da i sam spavan u tu već legendarnu posteju; i sitin se kako su mi u Split rekli naši da "Ajduk" spava u otel "Park"; A to je pedesetak litar vina u splitske samoposluge; Niman mu indiric aliko se nada svršit u Beč; i lipo me uputija kako se to u bečke govornice radi; Sa šest njemački besid u Beč sve moš rišit; Pita san sobu u oni otel di je bija "Ajduk" pa da nima!; Teško ti je u Beč sa sobon. Nego oćeš li jedino spavat u sobu di je spava Ivić?; pita me u auto; ja sve nosin u škartoc od najlona; Da mi je u sobu kufer, ja cilu noć ne bi zaspa; šetan oko

uće, gledan, študjan i kad se umorin gren sest u jedan đardinet; i stislo mi se grlo vidit naše dite u Kinder Garten; U autobuse, u tramvaje mlaji se starcima omar dižu i dajedu in misto; U nas u Split postoje samo problemi za mlade.

Zamislite kad bi u našu novinu osvanija naslov; Radi u Beč ka trgovački predstavnik; Da nisan lin, ja bi u Beč mog učinit milijune!; A ja znan kako bi se u Split moglo učinit ne milijune nego milijarde; Ne bi ti dala u Split općina lokaciju!; kako to da u Beč jema toliko našega linoga svita?; jema maloga koji bi dosad veli dil godine učinija s didon u Iž; Sidija san tot na štekat, pijucka kapučino i čudija se da san, evo, tri dana u Beč a nisan vidija njanci jednu čelu; Jema dobri dvadesetak ako ne i više godin da nisan u kafani drža šteku u ruke; Zapravo, mi u Split više i nimamo kafanu; U bečku kafanu prvi put san šćeto i neto progovorija njemački; Jušto u centimentar jer je konstruktor kola uzeja ka miru naš zvonik; Judi, gleda san mu sobu di je ka dite učija. Ka i moja u Veli Varoš; Više san kilometri u jedan dan po Šenbrunu učinija; ali ko nije bija u Grincig, ti ne zna ča je to Beč; i u Beču jema konobi, sedansto put lipji i boji vengo u Spli; tribalo u Veli Varoš otvorit koju tipičnu dalmatinsku konobu; Ali kad ulizeš, onda se nikako širi na pode, u podrume. Jemadu u dvore i štekate; Tiskaju se i fine gospoje sa pelican i gospoda u veštite; U male ure minjali smo konobe; Di smo ovo, u Rusiju? Bili smo u Kijevo, naše Kijevo prid Vrlikon; Blizu je devet uri a u Rvace jušto se zatvara krčma; zalutali smo jedino u Zagreb i sad u Sinj di ne znamo izać na cestu; U Brnaze svitli jedna ponistrai vidin sa štropa visi kristalni lusterkakvi san jedino u Šenbrun vidija; A malo posli devet u Cetinske dvore večerajemo pohane žabice; U Veneciju san; Jo ča bi ga probija nogon u trbuj da nisan u Veneciju!; Nikidan san u Split na pazar vidija; U ovu boršu su limuni, u drugu naranče; Mlaja je sva u bilo ka Ofelija kad je poludila; A mater jon tanka mršava, isto u bilo ali ima kratku veštu do kolin; Oli nima u zabod karte?; U kabinu rekonstruiran današnji dan; U Ameriku kriza automobilske industrije postaje tragična; U druge minjačnice, govoru mi, da je još gore; da je poč trabakulon i napunit ga voća i verdure pa prodat u Split; Bar u Veneciju je tako; Pri je u Veneciju turistički meni po lokalin bija ijadu i dvista; U troje smo obidvali u jedan restoran ka naš ERO; Trevija san i jednoga našega Spličanina, kapetana, kojega je brod šakveštran u Veneciju; kako mu je gospodar od kumpanije svršija u prežun; sad gušta u Veneciju boga svoga; I njanci mu nije bilo puno drago jer mu se parilo da je spava u muzej. ...odsjedat u cinije otele jer ne tribaju nan Danieli i apartmani; U kabinu vruće; U pet minuti vas san bija u jednoj vodi; I u Zadar me kupila košuju s patenton; U carinarnicu stojin u filu sa boršon;

U ovome jednome danu u Veneciju vidija san; Puno me drago da san bija u Veneciju; U Veneciju bi platija pet i po liri gulaš; Kad bi furešt u koji naš lokal platija bočicu vina; Gren doma u podne i vidin u samoposlugu; a ujutru evo nas u Ravenu; Niki dugi uski konal ka da smo u riku; jeman u Ravenu nike obaveze; u životu nikad nisi u Ravenu bija; i sve ča moraš vidit u Ravenu da ne ispadeš barbarin; Ali zato bičikleti ka u Peking; I gospoda-kavaljeri u kapote; Ostanite u Ravenu do nedije; A u podan kule na visoke tanke take; a naranče skupje nego u Split; i dolazi mi da se ispraznin u prvi portun; obe u rebatinke, zagrljene, jubidu se; A brod je moga akoštat u centar grada, kraj same štacije, isto ka u Split; Lipo bi bilo sad se odmorit u kabinu; skoknen do taksija i vozin se do broda u pustinju; I čudija san se kako ga dosad nisan u Ravenu trevija; I u Firencu dočekala nas je kiša; a ja san cilo vrime u

Firencu mislija: bože moj, da mi je znat; a u Ravenu, mornari mi pričadu; ijade žen sa mimozan u ruke; Svašta san ja vidija u Ravenu; jema ji dosta u same mudantine ka na plažu; Tamo, u njihovoj mjestu, jema bit da su uvik magle; Lako more bit da će vi bradonja u vriču bit prešidente vlade; Čitan u foje niki članak o kavi; Koliko bi prigorija da san sad doma u svoju ladnu sobu; Ne brašku nego farsku Milnu koja je najmlaje selo u Dalmaciju; Farani već stojidu u filu za krov; Čin otvoridu oči, trčedu u filu uvatit štrucu teplega kruva.

Asti boga, oli je koja flota u Split; Ko bi danas moga trpit oni silni konfužjun stari floti kad bidu u Split stali nediju dan; Oficjali u lipe gala uniforme i dame u duge toalete balali bidu; Reka san u se: mogli ste i kalumelon; Sad sans e sitija i braškoga milicionera Filipa koji mora da je davno u penšjun; Pri puno godin zateka san ga u Selca; I tot u oštariju, isprid judi, Filip je izvadija pineze; Još je Filipa u oštariju počastija; zaželija san se Brača, jopet se nać u Selca, na bilu kamenu pjocetu, u onu istu oštariju; Ajme okad nisan bija u Selca; Odveli su me u Selca, namistili mi u ambulantu nogu; Bija san u Grčku, ali meni je Brač; U butigu na pjaceti u Nerežišće pitan da mi prodadu bilo ča braškoga; Sićan se kad san se poza rata prvi put iskrca u Sumartin; Mogu razumit da kuridu ti barovi i kafici u Inglešku jer se tamo pije dobar viski. Mogu razumit u Francusku da kuri posal jer se pije dobar konjak; I u Rusiju bi moga kafic kurit; nima ga u otelu nego u podrum; Naravski da san osta u Bol spavat; ugleda san ga kako sidi u fotelju, okrenut zidu; Za razliku o Zagreba u sunčanu Dalmaciju godina vridi dvi; I evo me sad u Split, a već razbijen glavu di bi ovi novi vikend uteka;

s + instrumental (sredstva/oruđa): je jemala ništa manje nego šesnajst dice i mogla je sa krajevima i krajican opskrbjivat cilu Evropu; Sitija san se da san pri pedesetak godin sa talijanskin brodon "Frančesko Morožini" plovija iz Splita; Sad ćedu se s malin pinezima u nas razbacivat ka pijani mljuneri; treć i traži da smista napaden zabranu lova sa popovnican; a pošćer iz Selac doša je prid brod sa tovaron priuzet pošću;

Putositnice: kronološko-brojčani pregled kalkova i komentar

	50-e	60-e	70-e	80-e
<i>za + infinitiv</i>	/	/	5	6
<i>od + genitiv</i>	/	/	4	11
<i>na + akuzativ</i>	/	/	16	44
<i>u + akuzativ</i>	/	/	48	85
<i>s + instrumental</i>	/	/	2	3

Putositnice sadrže 6 tekstova⁷ koji su nastali tijekom 70-ih i 80-ih godina prošloga stoljeća (od 1978. do 1980. godine). Svi su tekstovi objavljeni u *Nedjeljnoj Dalmaciji*. U *Putositnicama* je ista situacija kao i u *Razgovorima sa Šantom*. Među izdvojenim kalkovima najviše je primjera kalkirane upotrebe akuzativa, odnosno prijedloga *u* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (133), ali duplo manje

⁷ Navode se redom: *Bečke kartoline, Od bečkog do urličkog Šenbruna, Devaluacija u Veneciji, Od Dantea do Đovanine, U vižite najmlađemu dalmatinskom mistu, Braški vikend* (Smoje 2004: 189–244).

ima prijedloga *na* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (60). I ovdje je najmanje primjera kalkirane upotrebe instrumentala, odnosno prijedloga *s* + imenica ili neka druga riječ u instrumentalu (5).

3.4. LIKOVI (L)

za + *infinitiv*: /;

od + *genitiv*: *Nije mu bilo ni 15 godina kad se našao u Trstu kao mali od kuverte; onda je Toni napredovao i postao mali od kužine; Za malu ribu plelo se tanku tunju od tri file;*

na + *akuzativ*: *Uvijek je po portu, najčešće isprid Lučke kapetanije, lovija ribu na trščiću; Lovili smo najviše na male račiće; Znao da onda nije na tržište bilo udic; Pojavio se naš junak čak i na moto-utrku;*

u + *akuzativ*: *Nima ga, Momolina, ni u Kini, ni u Indiji, ni u Japan, ni u Ameriku; Ka da sad vidim onu njezinu žutu travaricu koja je stala u veliki bokal; Lovili smo najviše na male račiće kojih danas jema samo u Stobreč; Pomaga san ocu u lokal ka kamarjer oli ka blagajnik; Vidija san koja je ura i iša u partizane; I tili su da ja postanen komandir milicije, tamo nidir oko Zagreba, pari mi se u Lundbreg i Jastrebarsko; Onda san radija niko vrime u Zagreb u Unutrašnje poslove; Radija san po poduzećima u knjigovodstvo (jer san završija u Zagreb i tečaje za tu struku); Istega je kus komarče, pet i po kili u nju; Uvatili smo i ništo druge oborite ribe i spremili u otel u frižider; Tot u Rovinj oni arbuna zovedu ribon; Znao li vi onu: a u ruke Mandušića Vuka;*

s + *instrumental (sredstva ili oruđa)*: *zaustavljao automobil golim rukama i puštao da mu sa teškim čekićima razbijaju kamenje na grudima; Dolazili su tot gornjaci s konjima; diga je koltrinu i da je očisti počea je s njon iznad soldatski i oficirski glav mavat; sa štapom i čekrkom lovit će se ribe iz obitelji bakalara; Sa štapom i čekrkom parit ćete furešt;*

Likovi: kronološko-brojčani pregled kalkova i komentar

	50-e	60-e	70-e	80-e
<i>za</i> + <i>infinitiv</i>	/	/	/	/
<i>od</i> + <i>genitiv</i>	/	2	1	/
<i>na</i> + <i>akuzativ</i>	/	/	4	/
<i>u</i> + <i>akuzativ</i>	/	3	12	/
<i>s</i> + <i>instrumental</i>	/	1	4	/

Likovi sadrže 4 teksta⁸ koji su nastali tijekom 50-ih, 60-ih i 70-ih godina prošloga stoljeća. Tekstovi su objavljeni u trima novinama: 2 su objavljena u *Nedjeljnoj Dalmaciji*, 1 u *Vjesniku u srijedu*, a 1 u *Slobodnoj Dalmaciji*. U

⁸ *Staro momče Ben, Šjor Toni Pirula i njegova Mamolina, Velemajstor s Matejuške, Oj Danilo, svih Daniila družje!* (Smoje 2004: 245–270).

Likovima je najmanje zabilježenih kalkova s time da čak u jednom tekstu (onom iz 50-ih godina) nije bio zabilježen niti jedan kalk. I u *Likovima* je najviše primjera kalkirane upotrebe akuzativa, odnosno prijedloga *u* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (15). Konstrukcija *za* + *infinitiv* nije niti jednom zabilježena.

3. 5. ČAKULE NA ŠENTADI (ĆNS)

***za* + *infinitiv*:** *Za uvirit se išli smo dvi večeri izasebice u prijatej koji jemadu televiziju; Liti, kad je puno vruće, jemamo maeštral za razladit se;*

***od* + *genitiv*:** *ulizli smo u oni mlični zdravjak na Pjacetu od fruti; toliko je lipo vidit osvitlene kvadrate o ponistri; jemali smo banjo Polo plažu o 6 metri daske; Nan bi tribalo davat pineze u ruke pa bismo vidili prošperitet o oteli; Nima više privatne prakse i bičedu radili za procenat o prodaje; lipo sidit na travicu i bacivat košćice o janjca u riku; Ne priti nan nikakva pogibej ni od trusa jer jemamo tle od elastične tupine koja se rastiže; A po kaletan širi se vonj o bakalara; Umisto da upija vonj od bori, kaduje i rušmarina;*

***na* + *akuzativ*:** *Fanag na ulice; a nikidan, na preporuku, ulizli smo u oni mlični zdravjak na Pjacetu od fruti; Koliko god je lipo vidit pozornicu na Peristil; Na Kavale: krcato; I svit na svaki centimetar mista; a na Rivu u ponoća jedan momak; momak u moru, milicioner na korniju i mi na šentadu; Na tu izložbu saznali smo; Virovali ili ne, ali čovik se razveseli kad na Rivu trevi i polivaču; Jemamo sve, sve na ruku i sve na okupu; lipo sidit na travicu; A jema ji koji su omar ono jutro trkali na banku vazest pineze; A na knjižicu jema jušto osan ijad i to stari dinari;*

***u* + *akuzativ*:** *Špiker govori uprazno, u kišu; A plivači odnosno vaterpolisti stat će u kapote i gvante; vazēja san sobu u otel; U Grčku 215 potresi na dan, u Ameriku pucaju atomi, u Evropu poplave; I to ono po starinsku su dvi demejane i u boršu bokun kruva; U Kašune: cile famije, gradele, šnicle; banjalo se u Split desetak artišti; ne gradimo u kuće štuve, ne kupujemo garbun i drvija; U ove ladne dane vidili smo; Ovi dan u Splitu u Dom kulture otvorena je antialkoholičarska izložba; pa bi bilo boje da je izložba misto u Dom kulture priređena u školsku polikliniku; Na tu izložbu saznali smo da se u Split popije u godinu dva i po milijuna litar vina; a bilo je ono bidno falš svitlo ka u kaubojske filmove; A kad je, sestro, ča u Split počelo na vrime?; Da je onako do koji dan repriza, malo bi ko diga glavu u nebo; Šetaš po gradu u devet uvečer i pari ti se da si u Milnu; Baš ka u Milnu; U Split jema barenko ijadu televizori; I di je, kad je fjera u Solin, lipo sidit na travicu; di se mladost more izgubit u škuribandu činit jubav; nikakvi nan perikul ne priti i uvik smo ka u škatulicu; Najsunčaniji smo grad u cilu Evropu; A mi se još tužimo kako je u Split sve skupo; i bez šolda u žep svi smo ovod di smo – milijderi!; U Varoš se sve zna!; Neka se, sinko, najde u kuću; Ko zna koliko bi stvari u Split bilo objašnjeno; a mi pogledajmo Split ove zanje dane, u ovu zanju batudu juga; Naručija san dvi brijačke poltrone u Beograd i jutros ji gren dignit u skladište u Predgrađe; Marjan je jema pegul da je isti dan u prošlu nediju bila utrka tonobili;*

***s* + *instrumental* (sredstva ili oruđa): /;**

Čakule na šentadi: kronološko-brojčani pregled kalkova i komentar

	50-e	60-e	70-e	80-e
<i>za + infinitiv</i>	/	2	/	/
<i>od + genitiv</i>	4	5	/	/
<i>na + akuzativ</i>	10	5	/	/
<i>u + akuzativ</i>	19	22	/	/
<i>s + instrumental</i>	/	/	/	/

Čakule na šentadi sadrže 11 tekstova⁹ koji su nastali tijekom 50-ih, 60-ih i 70-ih godina prošloga stoljeća (od 1955. do 1971. godine). Svi su tekstovi objavljeni u *Pometu*. I u ovom je dijelu *Libra* najviše primjera kalkirane upotrebe akuzativa, odnosno prijedloga *u* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (41). Konstrukcija *s + instrumental* nije niti jednom zabilježena.

3.6. MALI MARINKO (MM)

za + infinitiv: *mi nimamo pinez za kupit Kartu vengo utešijemo; sad smo pali u dubokujamu lipo na Deveto misto i tribat će udrīt Oštro za ostat u ligu; Slobodni prostor za ubacivat se i Jurišat; a Oborite ribe jema za bacivat;*

od + genitiv: *pišen ti kako smo se nagovorili da ću ti Komentar protiv nijemac pisat omar poslin prenosa, komentar o vaterpola u nediju uvečer; reka san mu barba jobo Ja san mali marinko komentator o pometa; barba frane govori ča ću ti reć Vridi ona izjava o lani; govori se da u Sridu pozapodne neće biti skule jerbo je gradski savit o prosvjete odobri; ja svud vidim ne crno nEgo samo Šonete šoneta o naše lipe tradicije šoneta o Prvoga mista šoneta o velike četvorice; tražit ću od savjeta o prosvjete da bude skula i o nedije; kad mu je čestita predstavnik od mornara Prismeja se; a ja kao Takav ka jedan komentator i stručnjak o Baluna; ne bi on mome papi biža jer bi ga on veza špagon za nožicu o stola; zabit jedan jedini Jedincati gol pa njanci Kvarat o gola; svaki čas Plačnin glason zovedu radio split matere i svojta od igrača pitaju Šta je na terenu;*

na + akuzativ: *ću u sridu uvečer dreto izdiktirat slagaru na Makinju to meni neće bit teško jerbo ti znaš da ja jeman Lipi stil; Njemce smo dešvali na dva Fronta istočni i zapadni a meni suze na oči; kako je samo savezni kapetan moga doć na ideju da jolu stavi na livo Krilo; Njemcima je najboje da se ostavidu Baluna a da se igradu na soldate; ako se još najde milicioner na siku pa se po ure mora čekat; vidili bismo se na plac i mi ne bi ni oni nas Špijavali; barba frane Slavija ijadu utakmic i ijadu i sedamnajst goli a to je na svaku utakmicu gol i bokun; zašto nije kako je bilo po Protokolu određeno da će izać na vespu su po gasa; koja je to Golijada dvista goli na godinu; Naši igrači Zараđivali su ranije na misec po petsto i šesto ijad; i pitan ja kako to da su na Svaku utakmicu Najboji vratar kuci i onda načešće mali bukke; prima pineze i na bolovanje po dva tri miseca; a gledan ja u nediju na televiziju zambatu proti partizana; a kako smo bili počeli misto na svjetske turneje*

⁹ U Čakulama na šentadi tekstovi nemaju naslova (Smoje 2004: 271–286).

Svršili bismo igrat u kaštila za Pečenoga janjca; sve se Urotilo kontra nas i to baš na derbi; već na prvu utakmicu stadion je bija Tisan; Odvelo me u veliki salon di san sidija na crveni Pliš; parilo mi je da nisan na plac nego u Najfiniji otel; nisu na plac znali Stat dodat balun na pet metri; Ja mislin da je ajduk na Prvu utakmicu kontra kalča 1911 igra boje kvalitetnije nego na ovu zanju utakmicu; ne dadu ti Spavat na plac; u Split na novi stadion jedva jedvice smo ji tukli; na noge ne moredu stat; uvečer na televiziju priko satelita gledan fragmente Mirne utakmice;

u + akuzativ: dobro mene učitejica u skulu uči Povijest; ako se još najde milicioner na siku pa se po ure mora čekat u more; nan je dosada zvizdon Uvik u split bija Praznik; i tako bismo išli svi u Pic i mi dica i učiteji; u Split vlada velika Napetost; tribat će udrin oštro za ostat u ligu; diktiran ovi komentar u makinju; i govorin ja Boje je sidit u klupu i gledat kroz Ponistru; koliko je kaluni Opalija više vengo sve vojske u prvi svjetski rat; barba frane je veliki Igrač najveći ča se Rodija dosad u Split; po cile dane Učin pa mi se mater cilo vrime u kužinu znamenuje; pa oni zanji papecov glavon pa onda oni barba bajdin glavon u zanju minutu; ne mogu bit neznalica vengo moran znat Sve da mogu vodit diskusiju u svako društvo; posli oni Blidi nesriknji igar u pripreme kad nismo znali Balun udrin; ja mislin da još triba Istaknut kuca koji je igra kako u Libar piše da triba; a ona sva tri mala skupa u navalu Žanetić bego i vičević nisu Slabi; jo koji vičević jema Šuc samo se bunidu likari u rodište da in Škorcaje zgrade; jesu li Ludi u upravu ča š njin odma ne potpišedu Ugovor; svi su mi se u Baraku smijali; moradu Poginut u finale kupa oli ćedu bit i Kruva gladni; nego su vanka u Skitnju sa Ženskican; pričadu mi da je i u skopje učinija više od Pedeset metri; judi u Split koji su slušali prenos oli su Bogavali oli plakali ka mala dica; dati gol u zanju sekundu i to kad je sve Izgubjeno; Svršili bismo igrat u kaštila za Pečenoga janjca; tako dva puta gubimo kup sa dinamom u Beograd; jedan gol odlučiva o Šampionu oli o Opstanku u prvu ligu; parilo mi se da san u Najžešće Inostranstvo; to je bilo Najgore Izdanje ajduka u njegovu istoriju; moglo se čut popa u pojud kako moli prid oltaron; mora bit da je ovako ništo Slično bilo u ona Starinska vrimenta; ajduk prvi put među Prvim evropljanima gostova u južnu ameriku; SPLICANI su govorili da u te zemje kad kojemu čoviku Udre sunce u glavu onda se iznese Mitraljez na teracu; slično je bilo u daleki i strašni trabzon; u Split na novi stadion jedva jedvice smo ji tukli; gotovo je vratit ćedu nan ajduka u Pakete; u Split visidu Crne bandire; Javja se peci ajduk poveja jedan i nula u zanji minut;

s + instrumental (sredstva ili oruđa): Ni to tribalo radi Dojma jer je utakmica bila već dobivena a sotin se uvrđilo ajduka; barba frane Gre na čelu s vespom a igrači trčedu za njim; Čeki su igrali Češku Školu ja tebi ti meni po Tleju sa Kaštelanskom Varijantom cipaj po nogan di uvatiš;

Mali Marinko: kronološko-brojčani pregled kalkova i komentar

	50-e	60-e	70-e	80-e
<i>za + infinitiv</i>	2	2	1	/
<i>od + genitiv</i>	9	3	1	/
<i>na + akuzativ</i>	12	5	10	/
<i>u + akuzativ</i>	11	16	11	/
<i>s + instrumental</i>	2	1	/	/

Mali Marinko sadrži 11 tekstova¹⁰ koji su nastali tijekom 50-ih, 60-ih i 70-ih godina prošloga stoljeća (od 1955. do 1979. godine). Tekstovi su objavljeni u dvjema novinama: 9 ih je objavljeno u *Pometu*, a 2 u *Nedjeljnoj Dalmaciji*. Što se tiče pregleda rezultata, najviše je primjera kalkirane upotrebe akuzativa, odnosno prijedloga *u* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (38), a najmanje je primjera kalkirane upotrebe instrumentala, odnosno prijedloga *s* + imenica ili neka druga riječ u instrumentalu (3).

3.7. SERVANTES IZ MALOG MISTA (SMM)

za + infinitiv: *di je namistila stolić za šumprešavat; I još s makinjon za pisat; ribare koji su sa svojim gajetama već spremni za poč na srdele; Ovo je igra za mislit se;*

od + genitiv: *I zaželija san se toploga ognjišta, vonja od maslina i mriža; Mornari ji gucaju očima, a kapo o makinje, čovik od četrdeset godin; Samo mi dajete judiman nosit osmrtnice, karte o poreza; Jema u onega drugoga – karta o poreza!; Koja si ti mona o čovika, moj Servantes!; imate vi svoga rođaka Roka, čouka od časti i ugleda; litnje postole od špaga, bile gaće, pastelna košuja; S njima je onaj kapo od makinje; Servantes prolazi kraj zoga od balot; Vadi iz žepa od jakete komadić crnoga kruva;*

na + akuzativ: *Malomišćani su se okupili na doček vapura; U ti čas pojavi se na vrj skale čudan svat!; Stari pošćer, s očalima na puntu nosa; Kad cili svit gre doma, eto te na rivu!; Dotrči monturani portir kome na kapu piše HOTEL ADRIATIC; I onda, vi govorite, loše se živi na selo?; Mladost se jubi na sve kantune; Da je tebi bit sad na njihovo misto, pa da i tebe malo kosti bolidu!; Nećedu jubavnici spavat na britvele, pa da iz posteje ispadnedu; Ča je ovo došlo na svit; A nisi jednu izgubija na Goli otok?; A ti sidiš na stinu i ne bojiš se?; Ne budi luda, Anđo, baš se mislin oću li ga stavit za čuvara na Goli otok oli ću ga držat u otel za reklamu; Pridsidnik, sada u bilu konobarsku bluzu, stoji uz njih na noge; Ča je ovo došlo na svit, Bože moj;*

u + akuzativ: *Koga ja, bidna, jeman u Jamerike?!; Keka je sva uzbuđena, stoji u fermu, penje se nervožasto na prste; Bi' će se zadrža u Split oli u Zagreb; Ko zna ča se dogodilo, da se nije zadrža u ambasadu?; Roko ga je tija zaposlit u otel ka portira, ma neće ni čut!; To se samo more dogodit u naše Malo Misto; Kako se more rodit u Dalmaciju, a biti Njemac?; Velečasni, nemojte se mišat, igramo u bibite; Čula san tako da je niki rukovodilac u Zagreb napravija poseban banj za sluškinju da se ne miša s njima; – U Zagreb? – E, u Zagreb; Kad su oni u Zagreb napravili banj možemo i mi u našem Malomu Mistu barenko zahod; Gremo ove zime, odmorit ćemo se, bi' će nan ka u medeni misec; U centralnu veliku fotelju sidi stara Vljajina; Zašto nimate u misto autoritet?; A ješte li vi bili u Trogir?; Je, je, sjor, ma šad švak švakoga mrži, nenavidi jedan na drugoga, tesko je zivit u Trogir; U susidnu sobu, nakon tišine, počinje jubavna igra; i točno u osan večeras neka bude odvod u kancelariju; Ne budi luda, Anđo, baš se mislin oću li ga stavit za čuvara na Goli otok oli ću ga držat u otel za reklamu; Viliip je u istu robu u koju je doša; Roko šeta kancelarijon, a u fotelje side pridsidnik i sekretar; Pridsidnik, sada u bilu*

¹⁰ U *Malome Marinku* dolazi do potpunoga izostanka interpunkcije pa se rečenice odvajaju isključivo po smislu (Smoje 2004: 287–310).

konobarsku bluzu, stoji uz njih na noge; Unutra u gostionicu ribari igraju briškulu, kibicira ih milicioner; Ne more tako, doture, pendrek se ne kupuje u butigu, nego sleduje;

s + instrumental (sredstva ili oruđa): *ribare koji su sa svojih gajetama već spremni za poč na srdele pod sviću; Šah igraju ribar Stipe, zvani Parola i Remeta; s bradon oslonjen o štap, kibicira župnik; Roko, očito zadovoljan sam sa sobom, s naglašeno otmjenim kretnjama, kojima se vidi konobarsko porijeklo, pali cigaretu; Svako jutro mi počinje s tvojim smradom; U travi, pred šumom, grupica divojaka igra se s loptom; Istrošija ti se pendrek, više ne moš š njin mirit;*

Servantes iz Maloga mista: kronološko-brojčani pregled kalkova i komentar

	50-e	60-e	70-e	80-e
<i>za + infinitiv</i>	/	/	/	4
<i>od + genitiv</i>	/	/	/	11
<i>na + akuzativ</i>	/	/	/	15
<i>u + akuzativ</i>	/	/	/	26
<i>s + instrumental</i>	/	/	/	7

Servantes iz Maloga mista (Smoje 2004: 311–368) scenarij je za film, nastao 1981. godine. Što se tiče pregleda rezultata, najviše je primjera kalkirane upotrebe akuzativa, odnosno prijedloga *u* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (26), a najmanje je primjera konstrukcije *za + infinitiv* (4).

Radi bolje preglednosti rezultata navode se još dvije tablice sa zajedničkim brojčanim pregledom pronađenih kalkova.

Kronološko-brojčani pregled kalkova s obzirom na sve analizirane dijelove *Libra*

	F	RSŠ	P	L	ĆNSŠ	MM	SMM	ukupno
<i>za + infinitiv</i>	34	8	11	0	2	5	4	64
<i>od + genitiv</i>	46	12	15	3	9	13	11	109
<i>na + akuzativ</i>	109	31	60	4	15	27	15	261
<i>u + akuzativ</i>	210	60	133	15	41	38	26	523
<i>s + instrumental</i>	23	6	5	5	0	3	7	49

Kronološko-brojčani pregled kalkova s obzirom na vrijeme nastanka analiziranih dijelova *Libra*

	50-e	60-e	70-e	80-e
<i>za + infinitiv</i>	2	4	48	10
<i>od + genitiv</i>	13	10	64	22
<i>na + akuzativ</i>	22	10	166	63
<i>u + akuzativ</i>	30	41	340	112
<i>s + instrumental</i>	2	2	28	17
<i>ukupno</i>	69	67	646	224

4. ZAKLJUČAK

U ovome radu promatrane su pojedine posebnosti Smojina diskursa, odnosno daje se pregled njegovih sintaktičkih kalkova kao i kratak osvrt na hrvatsko-talijanske jezične dodire te utjecaj talijanskoga jezika na tadašnji splitski govor. Smojin diskurs odličan je predložak za proučavanje hrvatsko-talijanskih jezičnih dodira. Analiza je provedena na Smojinu *Libru* iz 1981. godine budući da on sadrži brojne njegove feljtone, članke, dijelove članaka te putopise kao i jedan scenarij za film. Cijeli taj dio njegova stvaralaštva nastajao je od 1955. do 1981. godine. Pojedini njegovi članci objavljeni su u različitim časopisima i novinama: *Nedjeljnoj Dalmaciji*, *Slobodnoj Dalmaciji*, *Vjesniku u srijedu*, *Vjesniku*, *Startu* i *Pometu*. U radu je obrađeno pet vrsta sintaktičkih kalkova (*za + infinitiv*, *od + genitiv*, *na + akuzativ*, *u + akuzativ* i *s + instrumental sredstva ili oruđa*) koji su se u splitskom govoru pojavili kao rezultat višestoljetnih povijesnih, političkih, kulturnih i jezičnih talijanskih utjecaja.

Što se tiče pregleda kalkova s obzirom na sve analizirane dijelove *Libra*, najviše je primjera kalkirane upotrebe akuzativa, odnosno prijedloga *u* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (523) te prijedloga *na* s imenicom ili nekom drugom riječi u akuzativu (261), a najmanje je primjera kalkirane upotrebe instrumentala, odnosno prijedloga *s* + imenica ili neka druga riječ u instrumentalu (49).

Što se tiče pregleda kalkova s obzirom na vrijeme nastanka analiziranih dijelova *Libra*, najviše je zabilježenih kalkova u tekstovima koji su nastali 70-ih godina prošloga stoljeća (646) što i ne čudi jer je najviše tekstova upravo iz toga razdoblja (većim dijelom su tekstovi u *Feljtonima* iz toga razdoblja kao i svi tekstovi iz *Razgovora sa Šantom*). Trostruko je manji broj (224) zabilježenih kalkova u tekstovima koji su nastali 80-ih godina prošloga stoljeća budući da se samo u *Putositnicama* (ako izuzmemo scenarij za film *Servantes iz Maloga mista*) nalaze tekstovi iz toga razdoblja. Puno je manje zabilježenih kalkova u 50-im (67) i 60-im (69) godinama prošloga stoljeća. Razlog tome leži u činjenici što je upravo i približan broj zapisanih tekstova iz toga razdoblja (većinom se ti članci ili dijelovi članaka nalaze u *Čakulama na šentadi* i *Malome Marinku*). Prema tome, analiza pokazuje da su sve konstrukcije bile zastupljene i korištene u svim vremenskim odsječcima.

Ipak, budući da se radi o neujednačenim tekstovima, odnosno o člancima ili dijelovima članaka koji nisu podjednake duljine te o tekstovima koji nisu nastajali u istim vremenskim odsječcima, gore navedeno učestalo korištenje nekih od obrađenih konstrukcija (kalkova) može, ali i ne mora biti relevantna činjenica. Detaljnija analiza sigurno bi donijela preciznije zaključke.

5. LITERATURA

Balenović, Katica i Klobučar, Edita. 2011. "Kulturološki dodiri hrvatskog i talijanskog jezika". *Život i škola* 25: 91–99.

Filipović, Rudolf. 1986. *Teorija jezika u kontaktu: uvod u lingvistiku jezičnih dodira*. Zagreb: JAZU.

- Iv a n i š e v i ć, Ivica. 2004. *Smoje – biografija*. Zagreb: Vuković i Runjić.
- J u t r o n i ć, Dunja, Magner F. Thomas. 2006. *Rječnik splitskog govora*. Dubrovnik: Dubrovnik University Press.
- M a r t i n e t, André. 1982. *Osnove opće lingvistike*. Zagreb: Grafički zavod hrvatske.
- N o v a k, Grga. 1965. *Povijest Splita*, 3. Split: Matica hrvatska.
- S k o k, Petar. 1933. *Od koga naučiše jadranski Jugosloveni pomorstvo i ribarstvo?*. Split: Hrvatska štamparija gradske štedionice.
- S m o j e, Miljenko. 2004. *Libar*. Split: Marjan tisak.
- S o č a n a c, Lelija. 2004. *Hrvatsko-talijanski jezični dodiri*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Š i m u n k o v i ć, Ljerka. 1996. *Mletački dvojezični proglesi u Dalmaciji u 18. stoljeću*. Split. Književni krug.
- Š i m u n k o v i ć, Ljerka. 2009. *Talijansko-hrvatski jezični dodiri*. Split: Dante Alighieri.
- T u r k, Marija. 2013. *Jezično kalkiranje u teoriji i praksi. Prilog lingvistici jezičnih dodira*. Rijeka: Hrvatska sveučilišna naklada, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- V i d o v i ć, Radovan. 1978. *Čakavske studije*. Split: Čakavski sabor.
- V i d o v i ć, Radovan. 1993. *Jadranske leksičke studije*. Split: Književni krug.

EINIGE SYNTAKTISCHE LEHNÜBERSETZUNGEN IN SMOJAS DISKURS

Mit dem Schaffen von Smoje haben sich viele Philologen und Literaturhistoriker beschäftigt. Es wurden sein literarisches Opus, sowie dessen Platz und Bedeutung in der kroatischen Literatur untersucht. Dieser Artikel hat einen sprachlichen Ansatz. Im Artikel werden einzelne Eigenarten von Smojes Diskurs untersucht, bzw. es wird ein Überblick über seine syntaktischen Lehnübersetzungen geboten. Die Analyse erfolgt aufgrund von Smojes Buch *Libar* aus dem Jahre 1981. Die Arbeit gibt auch einen kurzen Überblick über kroatisch-italienische Sprachkontakte, sowie den Einfluss der italienischen Sprache auf den damaligen Dialekt von Split.

SCHLÜSSELWÖRTER: *Miljenko Smoje, Libar, syntaktische Besonderheiten, kroatisch-italienische Sprachkontakte*